

**Mit jelent a mondat,
ha összetett? I.**

**László Ildikó
Molnár Józsiás Általános Iskola, Kézdivásárhely**

Fázom!

Unatkozom...

Tegnap úszni voltam.

Pannának hétvégén
szülinapja lesz!

Olyan szép szeme
van...

Idegesít!!!



Mi van, ha több gondolatot akarunk közölni egyetlen mondatban?

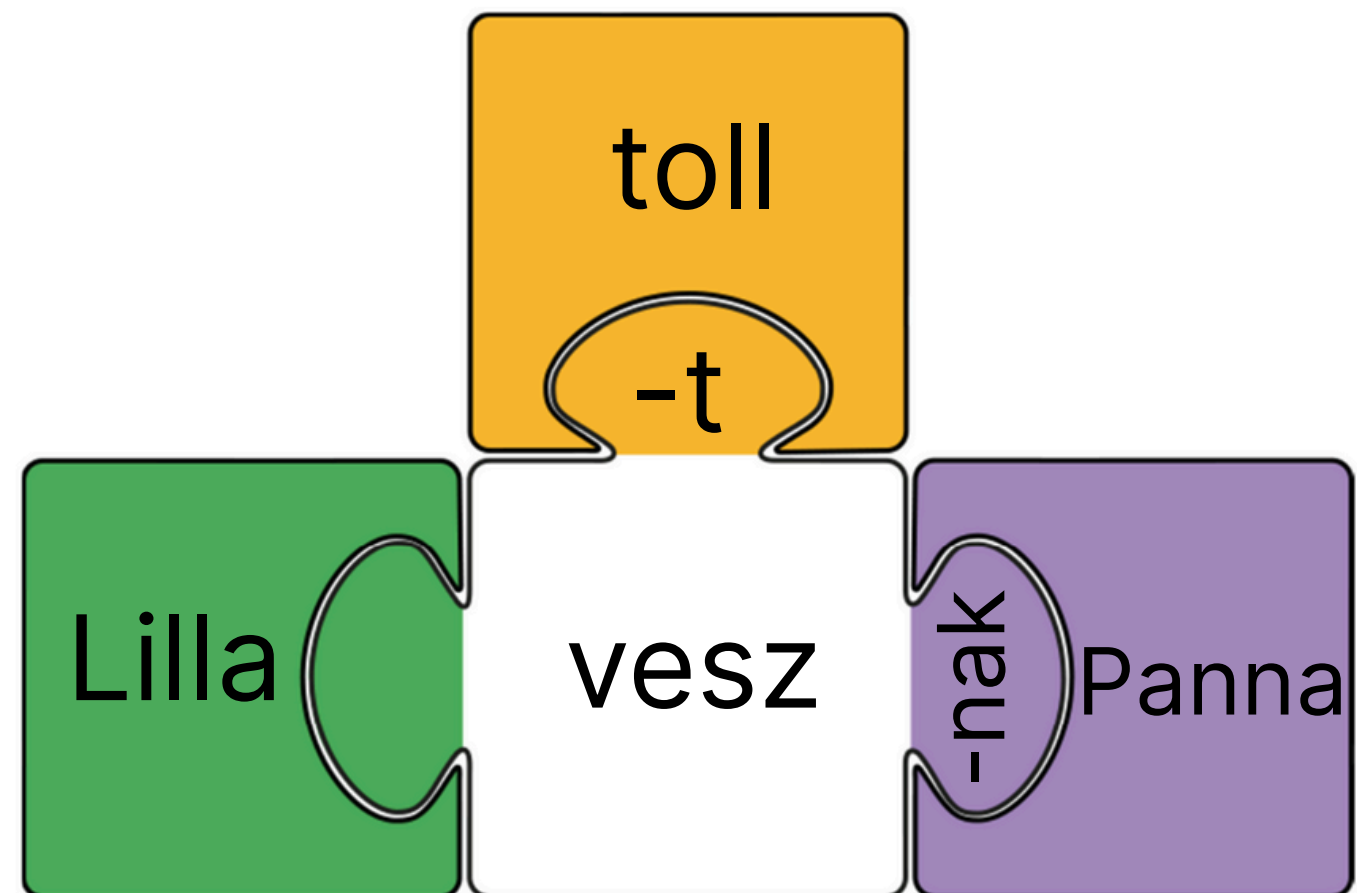
Emlékszel?

egy esemény

egy puzzle-szerkezet

egy mondat

pl. Lilla tollat vesz Pannának.



Lilla tollat vesz Pannának, ...

A második állítás hozzáfűz még egy gondolatot az elsőhöz.

A két állítás ellentétben van egymással.

A második állítás az első következménye.

A második állítás az első magyarázata.

A két állítás két választási lehetőséget fogalmaz meg.



1.Lilla tollat vett Pannának, és szombaton át is adta neki.

2. Lilla tollat vett Pannának, de az hazafelé kiesett a táskájából.

3. Lilla tollat vett Pannának, így meglepheti végre a barátnőjét.

4. Lilla tollat vett Pannának, hiszen hétvégén lesz a szülinapja.

5. Lilla vagy tollat vesz Pannának, vagy pizzázni megy Katával.



A több eseményből álló mondatokat **összetett mondatoknak** nevezzük.

Az összetett mondatok egyes mondatait pedig TAGMONDATnak.

A tagmondatokat VESSZŐ vagy VESSZŐ ÉS KÖTŐSZÓ kapcsolja össze.



1. Lilla tollat vett Pannának, **és** szombaton át is adta neki.

2. Lilla tollat vett Pannának, **de** hazafelé kiesett a táskájából.

3. Lilla tollat vett Pannának, **így** meglepheti végre a barátnőjét.

4. Lilla tollat vett Pannának, **hiszen** hétvégén lesz a születésnapja.

5. Lilla vagy tollat vesz Pannának, **vagy** pizzázni megy Katával.



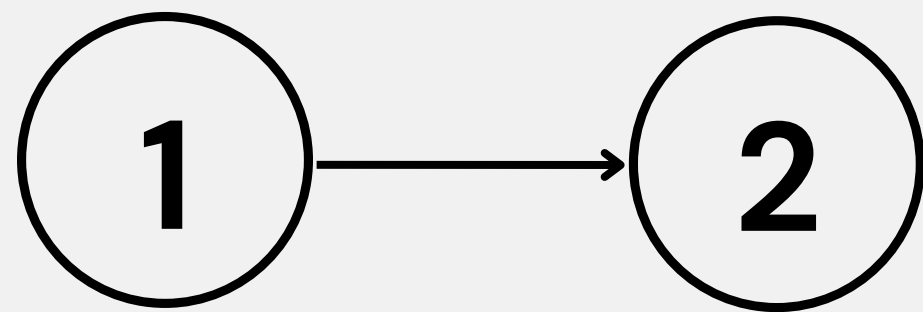
1 — **2** Kapcsolatos viszony

pl. A köd mindent ellepett, **és** már az orrunkig sem láttunk.
(az események időben követik, kiegészítik egymást)

1 ↔ **2** Ellentétes viszony

pl. Tegnap láttalak az utcán, **de** te nem vettél észre.
(egyik esemény ellentmond a másik esemény által keltett elvárásoknak)

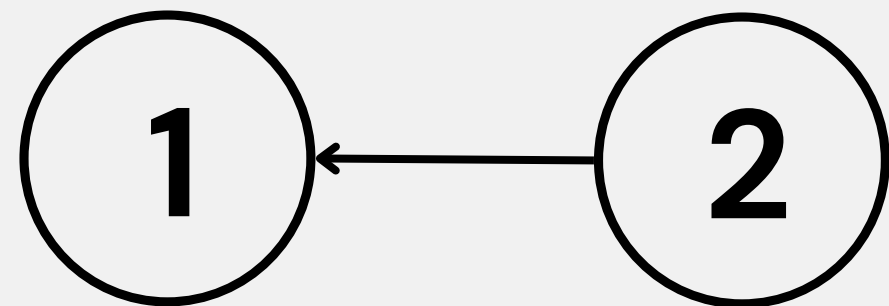
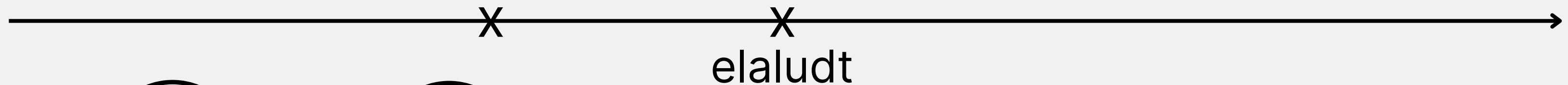




Következtető viszony

pl. Peti egész este sorozatot nézett, **ezért** ma elaludt az órán.
(az 1. esemény a 2. esemény oka)

sorozatot nézett



Magyarázó viszony

pl. Boti ma hiányzott az iskolából, **hiszen** tüdőgyulladást kapott a zuhogó esőben.
(az 1. esemény a 2. esemény következménye)

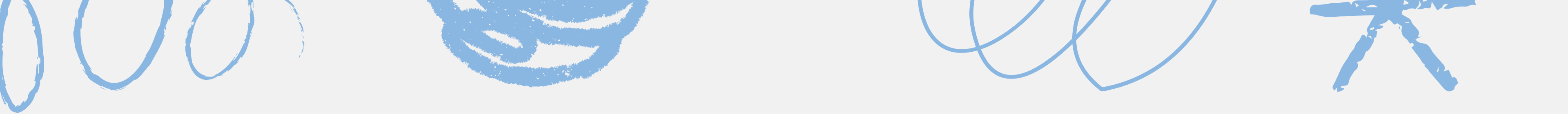
tüdőgyulladást kapott





1 — 2 Választó viszony

pl. Bátran szembeszállsz vele, **vagy** még tűröd a bosszantást?
(a 2 esemény közül csak az egyik valósul meg)



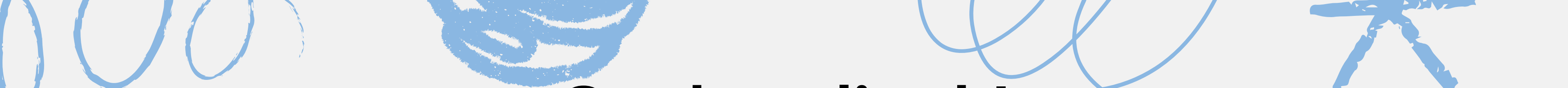
Gyakoroljunk!

Karikázd be azoknak a mondatoknak a betűjelét, amelyek egyetlen jelenetet ábrázolnak (egyszerű mondatok), és húzd alá az összetett mondatokat!

1. A tegnap este járt nálunk a Mikulás.
 2. A Mikulás a szomszédban járt, és én meglestem őt az ablakon át.
 3. A Mikulás puttonya nehéz.
 4. A tegnap este csengőszót hallottam, de nem gondoltam a Mikulásra.
 5. Nagyon jó voltam az idén, ezért várom a Mikulást.
 6. Az este csokit kaptam ajándékba.
 7. Láttam a Mikulást a kémény mögött.
- 

Gyakoroljunk!

1. A tegnap este járt nálunk a Mikulás.
2. A Mikulás a szomszédban járt, és én meglestem őt az ablakon át.
3. A Mikulás puttonya nehéz.
4. A tegnap este csengőszót hallottam, de nem gondoltam a Mikulásra.
5. Nagyon jó voltam az idén, ezért várom a Mikulást.
6. Az este csokit kaptam ajándékba.
7. Láttam a Mikulást a kémény mögött.



Gyakoroljunk!

Folytasd a mondatokat kétféleképpen úgy, hogy két különböző viszony jelenjen meg az események között!

Döbbenten néztem anyura,

.....

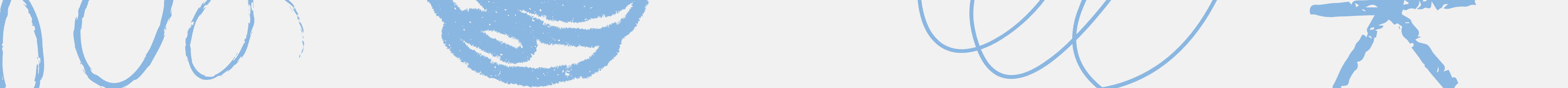
A hangos zene káros lehet,

.....

Kriszta felszál a buszra,

.....



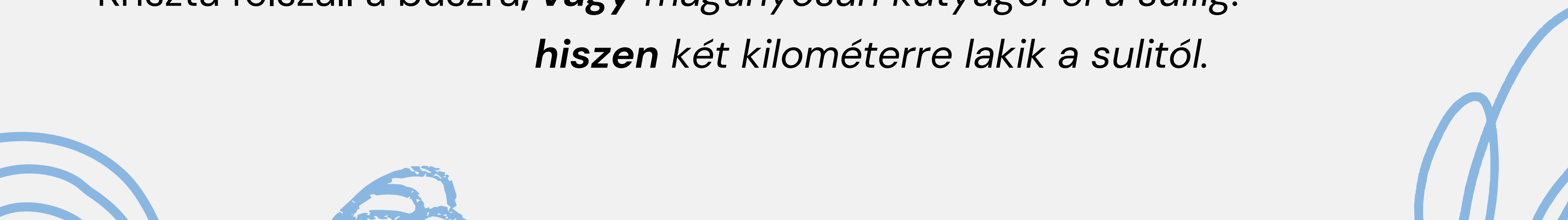


Gyakoroljunk!

Döbbenten néztem anyura, **és** a következő pillanatban sikítottam.
de továbbra sem vettem őt komolyan.

A hangos zene káros lehet, **ezért** óvakodjunk a fülhallgatótól!
de engem ez továbbra sem érdekel.

Kriszta felszáll a buszra, **vagy** magányosan kutyaagol el a suliiig.
hiszen két kilométerre lakik a sulitól.





A képeket az AI generálta.

Forrás:

**Fráter Adrienne: *Magyar nyelv a középiskolák számára*, Mozaik Kiadó,
Szeged, 2014.**

